

'Inhoudelijk is er wel degelijk een constante'

Dertig jaar Linker Wang door de ogen van oud-betrokkenen

Een jubileum is een moment om te vieren en om terug en vooruit te kijken. Dat hoort er bijna vanzelfsprekend bij. Dit geldt ook voor De Linker Wang. We vieren het 30-jarig jubileum met een symposium in november en we denken na over de toekomst. We zijn dankbaar voor wie in de afgelopen jaren betrokken waren, elk op eigen wijze, en we zijn blij dat er ook steeds nieuwe lezers en vrijwilligers zijn. De redactie vroeg een aantal oud-betrokkenen om een bijdrage aan dit nummer, waarin ze hun blik op het belang en de geschiedenis en toekomst van De Linker Wang geven.

Yfke Nawijn

Wie een glimlach uitzendt, krijgt die terug

Hans Feddema stichtte samen met Ab Harrewijn in 1991 De Linker Wang. Ze wilden met andere oecumenisch geïnspireerde mensen vormgeven aan een gemeenschappelijk politiek ideaal met als kernwaarden gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping. Feddema geeft aan De Linker Wang mee wie hem uit verschillende religieuze tradities inspireren tot een levenshouding van geweldloosheid en vrede.

'Als ik De Linker Wang voor me zie, denk ik aan drie personen: Jezus, Gandhi en Mandela. En aan de volgende begrippen: geweldloos-

heid, geweldloze conflictoplossing en vergeven. In plaats van kwaad met kwaad vergelden, kwaad met goed vergelden. Kortom: in plaats van steeds maar oordelen en veroordelen van anderen, liefdevol met elkaar omgaan. De naam van De Linker Wang danken we aan Jezus, de naam geweldloosheid danken we aan Gandhi. De laatste had, hoewel een Hindoe, een goed beeld van Jezus. Gandhi had niet voor niets een beeld van Jezus in zijn ashram; hij beschouwde Hem als een vredes-activist. Van Mandela is de uitspraak na zijn vrijlating bekend: 'Toen ik de gevangenis verliet de vrijheid

tegemoet, wist ik dat ik nog steeds een gevangene zou blijven als ik mijn bitterheid en haat niet los zou laten.' Tot slot een citaat van de Indiase dichter en wijsgeer Tagore: 'Levenskunst is inzien dat de dood niet het doven van het licht is, maar het uitblazen van de lamp, omdat de dag aanbreekt.'

Of de huidige De Linker Wang deze mooie gedachten weerspiegelt, continu of zo nu en dan, kan ik niet beoordelen. Mogelijk is het een uitdaging voor de volgende 30 jaar.' ●

'Bij De Linker Wang denk ik aan Jezus, Gandhi en Mandela'

Hans Feddema

Foto: Bob de Vries

Waarom De Linker Wang nodig is. En hoe.

'Progressieve politiek kan ook religieus gedreven zijn'

Ruard Ganzevoort

Eigen foto

Ruard Ganzevoort was voorzitter van De Linker Wang van 2009 tot 2016. Hij is decaan aan de faculteit Religie en Theologie van de Vrije Universiteit Amsterdam en Eerste Kamerlid voor GroenLinks. Hij vindt dat De Linker Wang nodig is en ondanks de valkuilen die hij ziet, schetst hij toch een hoopvol perspectief. 'Wat zien we als we terugkijken op dertig jaar De Linker Wang? Is het een reünie voor de voormalige EVP-ers? Een religieuze niche in een seculiere partij? Een waakhond tegen al te veel liberaal individualisme? Een laatste bolwerk van het pacifisme? Ik heb van die dertig jaar ongeveer een kwart van binnenuit meegemaakt en ik herken al deze beelden. Vaak zijn ze gekoppeld aan de persoonlijke drijfveren en inspiraties van mensen die actief zijn in de redactie of het bestuur. Maar ook in de vele ontmoetingen met leden en lezers van het blad kom je het allemaal tegen.

Inhoudelijk is er daarbij wel degelijk een constante. Door de jaren heen zijn de drie hoofdthema's belangrijk gebleven die in het *Conciliair Proces* van de Wereldraad van Kerken in de jaren tachtig en negentig centraal stonden: vrede, gerechtigheid en heelheid van de schepping. Dat vertaalde zich in bijzondere aandacht voor vraagstukken van oorlog en vredesopbouw, voor armoede en internationale

verhoudingen, en voor milieu en klimaat. Het bleek een prima kapstok om de kernwaarden van GroenLinks te verbinden met de onderliggende waarden van religieuze, en breder, levensbeschouwelijke tradities.

Daarmee kon De Linker Wang zichtbaar maken dat groene, linkse, progressieve politiek ook religieus gedreven kan zijn. Dat is belangrijk omdat progressieve gelovigen helaas hun religieuze motieven vaak onzichtbaar maken in hun politieke en maatschappelijke inzet terwijl conservatieve gelovigen hun opvattingen vaak vanuit hun geloof onderbouwen. Daardoor lijkt het alsof religie altijd conservatief is. We hebben juist mensen nodig die laten zien dat ze open staan en zich inzetten voor vluchtelingen, andersgelovigen, seksuele minderheden en de aarde. Niet ondanks maar juist gedreven door hun religieuze inspiratie! Wat mij betreft is het een van de kerntaken van De Linker Wang om te laten zien dat een religieuze levenshouding zou moeten leiden tot compassie, inclusiviteit en, zoals ik bij mijn afscheid als voorzitter schreef, radicale zachtmoedigheid. Dat bijvoorbeeld juist christelijke scholen open zouden moeten staan voor alle leerlingen, ongeacht hun achtergrond, en dat juist geloofsgemeenschappen zo vanuit genade leven dat ze radicaal inclusief zijn.

Omdat het ook sterk afhangt van persoonlijke voorkeuren en standpunten, zie ik ook wel valkuilen. De eerste valkuil is de moeite die De Linker Wang heeft om een levensbeschouwelijk bredere achterban te vinden. Wat zou het goed zijn als groene linkse moslims, humanisten, boeddhisten, en anderen zich herkennen in een beweging als De Linker Wang.

De tweede valkuil is inhoudelijk. Met enige regelmaat zie ik ook thema's geagendeerd en bediscussieerd worden die eerder het beeld van een wat conservatieve ethische positie oproepen. Dat speelt met name waar het gaat om de vraagstukken rond leven en dood; klassieke thema's in de levensbeschouwelijke politiek en de wetenskwesties die daarbij horen. Ik noem dat een valkuil, niet vanwege die standpunten zelf, maar omdat ze het beeld bevestigen dat religieuze inspiratie neigt naar conservatisme.

Herhaaldelijk heb ik de claim verdedigd dat politiek en spiritualiteit twee zijden van dezelfde medaille zijn. In beide gevallen gaat het om het geloof dat de wereld anders zou kunnen zijn dan wat we om ons heen zien. In beide gaat het om de hoop dat de status quo niet het laatste woord heeft. Wat mij betreft draagt De Linker Wang dat ook in de komende dertig jaar uit! ●

De kracht van een verborgen geschiedenis

Theo Brand was tot 2020 hoofd-redacteur van De Linker Wang. Hij benadrukt de waarde van geestkracht en spiritualiteit, juist als het gaat om maatschappelijke en politieke verandering.

‘Deze zomer zag ik *Summer of Soul*. De film is een reconstructie van het legendarische Harlem Cultural Festival in 1969. De kijker zag nooit eerder vertoonde optredens van B.B. King, Nina Simone, Gladys Knight & The Pips, Mahalia Jackson, Stevie Wonder en anderen.

De film raakte me vanwege de spirituele kracht die van het festival uitging. De zwarte geschiedenis, cultuur en mode in de Verenigde Staten werd door honderdduizenden mensen gevierd in een tijd waarin verandering in de lucht hing, maar racisme, discriminatie en armoede nog aan de orde van de dag waren. Kort ervoor was Martin Luther King vermoord. Langzaam kwamen er meer rechten, maar de zwarte bevolking werd achtergesteld en ervoer onzekerheid.

Het festival vond plaats op ruim 150 kilometer afstand van Woodstock, het festival dat iedereen wél van naam kent. Het Harlem Cultural Festival

werd vergeten. Na die zomer zijn de filmbeelden nooit meer gezien of vertoond. Geen enkel tv-station was geïnteresseerd. Kwam dat door institutioneel racisme? Wie beweert dat het anders zit, mag het me komen uitleggen.

Summer of Soul brengt na 52 jaar een verborgen geschiedenis aan het licht. Mensen met herinneringen aan het festival en deskundigen komen aan het woord. Zo worden de zinderende muzikale optredens en toespraken tijdens het festival geduid in het licht van hun maatschappelijke context. Bijzonder vind ik hoe geloof en geestkracht voortdurend voelbaar zijn in de film. Dat gebeurt expliciet als The Edwin Hawkins Singers met een enorm gospelkoor Oh Happy Day zingen. Maar ook als Nina Simone To Be Young, Gifted and Black zingt en dit de talloze mensen die dagelijks racisme ervaren, opbeurt en omhoog trekt. Wat een empowerment!

Waarom begin ik met deze lange aanloop bij deze bijdrage over dertig jaar De Linker Wang? Natuurlijk kan ik wat schrijven over de opheffing van de Evangelische Volkspartij (EVP) en het initiatief van Hans Feddema om in 1991 met anderen vanuit de

nieuwe fusiepartij GroenLinks zichtbaar te maken dat er in de politiek ook een progressief christelijke stroming is. Ook kan en wil ik niet heen om Ab Harrewijn, theoloog vanuit de CPN en Christenen voor het Socialisme, die samen met Feddema in 1991 De Linker Wang oprichtte. En ja, daarbij vonden ook mensen uit de voormalige PPR en PSP aansluiting...

Wat ik nu graag meeneem en wil delen uit de film *Summer of Soul* is de waarde van geestkracht en spiritualiteit, juist als het gaat om maatschappelijke en politieke verandering. In de film zindert het van een geloof dat het leven zoveel beter en anders kan. Niet een geloof dat mensen opdeelt in ‘wij’ en ‘zij’ en dat de bestaande politieke orde legitimeert, maar een geloof in eigenwaarde en verandering, een geloof dat verschillen tussen mensen overstijgt: tussen zwart en wit, en ook tussen mensen met uiteenlopende levensbeschouwingen. Zo zien we in de film de nog jonge predikant en politicus Jesse Jackson op het festivalpodium. Hij noemt wel zeven verschillende godsnamen uit diverse religies en benadrukt de eenheid ervan en de kracht die mensen eruit kunnen halen, hoe hun God ook heet.

Hoewel sommigen het misschien anders zagen, wilde De Linker Wang geen verzuild hokje zijn voor christenen binnen GroenLinks, maar de waarde van geloof en spiritualiteit voor progressieve politiek zichtbaar maken. En De Linker Wang wilde én wil zich sterk maken voor een genuanceerde kijk op religie, omdat in linkse kringen relatief vaak de negatieve kanten van godsdienst worden belicht. En ja, religiekritiek

heeft een belangrijke functie, maar... progressieve politiek kan niet zonder verbeelding, geestkracht en ‘soul’...

Het is goed dat dit besef binnen GroenLinks in alle openheid geagendeerd blijft worden, door wie en in welke vorm dan ook. Want zoals de Spreukendichter in de Bijbel al schreef: ‘Zonder visioen verwildert het volk.’

Zonnige toekomst

‘De bijeenkomsten waren inspirerend en gezellig’

Will Kranenburg met haar

partner Bram

Eigen foto

Will Kranenburg was voor GroenLinks onder meer Gemeenteraadslid en lid van de provinciale staten Zuid-Holland. Zij was redactielid en penningmeester van De Linker Wang. Ze belicht haar persoonlijke motivatie en ervaring bij De Linker Wang.

‘Geboren in een groot katholiek gezin leerden we al vroeg respect te hebben voor christelijke waarden zoals iets over hebben voor elkaar, het genot om goed te doen en zorgen voor hen die kwetsbaar zijn. Dat heb ik de afgelopen 70 jaar zo goed mogelijk in praktijk proberen te brengen. In mijn gezin en in mijn werk als orthopedagoog en in de vele bestuurlijke

functies die ik had. Via het raadswerk en de Staten van GroenLinks, kwam ik in contact met De Linker Wang. De bijeenkomsten waren inspirerend en gezellig. Vijf jaar ben ik actief geweest in het bestuur, ik heb veel fijne mensen ontmoet en met plezier kijk ik terug naar die tijd. Nu heb ik wat meer zorg voor mijn partner en onze (klein)kinderen en doe ik nog bestuurlijke activiteiten in de gemeente.

Ik wens De Linker Wang nog een zonnige toekomst met veel jonge mensen die het werk op hun schouders nemen. Het gaat u allen goed, op naar nog vele inspirerende jaren.’

‘Zonder visioen verwildert het volk’

Theo Brand

Foto: Bob de Vries

Complotdenkers zaaien wantrouwen

Het met het populisme verbonden complotdenken intrigeert, vooral als mensen fanatiek blijven geloven in het bedachte complot. Het begon in de VS bij het 9/11-drama, als zou het Bush-bewind bewust de eigen onderdanen hebben willen doden, en onlangs werd het idee gelanceerd dat het coronavirus niet zou bestaan, maar is verzonden door ‘machthebbers’ om vooral buitenshuis onze vrijheid in te perken.

Rond dezelfde tijd was er een rechtsgeding tegen twee complotdenkers, die op internet vrienden hadden opgeroepen om bloemen neer te leggen bij kindergraven op het kerkhof in Bodegraven. Ik heb begrip voor de actie van de gemeente Bodegraven tegen de complotdenkers, die het kerkhof gebruikten om wantrouwen te zaaien tegen politieke functionarissen. Hun complottheorie komt erop neer dat er een sado-pedofielenetwerk zou zijn van ‘machthebbers’ in de journalistiek, democratie, wetenschap en rechtspraak, die ertoe zouden overgaan om kinderen te doden en hun bloed te drinken. Jaap van Dissel (RIVM) en de burgemeester van Bodegraven zouden daar ook toebehoren.

Hoe gek dit ook klinkt, velen lijken het te geloven. Bodegraven spande dat geding ook aan omdat een aantal burgers daar kindergraven hebben en zij zich gekwetst voelen door dat vreemde ritueel. Maar het gaat me niet zozeer om dit geding. Het gaat mij er meer om hoe complotdenkers opereren. Zij blijken erg overtuigd van hun eigen gelijk te zijn, hoe dwaas dit ook overkomt. Zij willen niet inzien dat ook hun theorieën wel eens ‘fake’ kunnen zijn en zij proberen ons ervan te overtuigen dat onze democratie, rechtspraak en journalistiek maar schijn zijn.

Nee, dit toch liever maar niet. Denken is vrij, maar dit is behalve onzinnig ook schadelijk. Het kan indirect zelfs leiden tot bedreigingen. Laten we ook niet vergeten dat de neergeschoten Peter R. de Vries bij populistische niet direct populair was. Het lijkt goed om dit fenomeen te doorzien, zeker als we positief en op vrede gericht zijn, of zelfs menen, zoals ik vrienden speels wel eens voorhoud, dat het draait om de liefde in de wereld. Nederland is zo gek nog niet qua democratie, rechtsstaat en vrije pers. In de landen waar ik onderzoek deed als antropoloog maakte ik dat wel eens anders mee.

Dr. Hans Feddema is cultureel antropoloog. Voorheen was hij universitair docent aan de VU, historicus, vredesactivist tijdens de Koude Oorlog en in de politiek onder meer een der oprichters van de vroegere EVP en daarmee ook van GroenLinks. Ook was hij enkele jaren Statenlid van Zuid-Holland.

